

Vzpomínám si na tragicko – komický příběh jednoho spořádaného československého občana, kterého náhoda zavedla na východní Slovensko. Tam ho v jedné vesnici kdesi mezi Košicemi a Prešovem přepadla trýznivá žízeň. Cestující nechtěl popíjet neprověřenou vodu z obecní studny, proto vyhledal místní hospodu. Před vchodem však chvíli váhal. Měl na paměti, že se nalézá v divokém kraji, kde se při tanečních zábavách místní dřevorubci nepotýkají noži, nýbrž nastartovanými motorovými pilami. Rovněž si připomněl nešťastnou životní epizodu svého kamaráda, který v baru v zatatranské Staré Ľubovni zdvořile odmítl svému hostiteli čtvrtou borovičku s pravdivou výmluvou na svůj slabý žlučník. Doposud přátelský betonář Laco to však bral jako osobní urážku a situaci řešil nevlídnou větou:

“Pij, lebo ti hlavu urazím!!”

Když si nikoho nebudu všímat, tak mne snad nechají na pokoji, uvažoval vyprahlý človíček a vstoupil do šantánu.

Hostinec byl skoro prázdný, jen těsně u výčepu asi 6 lokálních dělníků hlučně analyzovalo včerejší ranní šichtu.

Čecháček slušně pozdravil, objednal si pivo a usedl ke vzdálenému stolu v rohu podniku. Hořký nápoj blíže neurčeného výrobce skutečně zahnal pocit žízně, tak už vše nasvědčovalo, že vetřelec vyvázne bez zranění, když tu se od hloučku diskutujících lopat zvedl dvoumetrový Východňár a rázným krokem přistoupil k sedícímu opovážlivci:

“A já som u teba nič?” otázal se výhružně a aniž by vyčkával odpovědi, cvičeným úderem těžké pěsti vyrazil človíčkovi sanici.

Čas neúprosně běží a brzy to bude už 10 let, co se z někdejší federace vytvořily dva samostatné státy. Zpropadený Klaus a jeho ODS. Zavinili rozpad Československa, spílají jedni s nostalgickými vzpomínkami na bývalý podlouhlý tvar mapy naší vlasti. Dobře, že jsou pryč, tvrdí druzí, byli s nimi (Slováky) jen problémy. Od samého počátku po roce 1918, za války, v osmašedesátém, po revoluci. Stejně nám jen kazili průměr ve spotřebě piva!

A to jejich pivo – no hrůza! Sotva člověk přešel Beskydy a ocitl se v okolí Bumbálky (inspirativní to název obce!) už byl odkázán na nemilost bytčianského Zámockého Ležiaku a Urpínu z Banské Bystrice.

Skutečně tomu tak bylo. Slovenské sladové produkty nekonvenovaly českomoravským mlsným jazýčkům a federálně spřátelený rekreant trávící dovolenou ROH na Malé Fatře se zoufale pídil alespoň po plzeňském či budějovickém lahváči.

Doba se však výrazně mění. Zatímco české země ztrácejí své legendární pivní charisma, alespoň u svých slavných a onehdy vynikajících značek, na Slovensku se zdá, že se blýská na lepší pivní časy. Ačkoliv i náš současný východní soused zápolí s podobnými nešvary naší doby jako je koncentrace výroby, vstup zahraničního kapitálu a syntetizace varného procesu, privatizace, uvolnění a oživení slovenské pivní scény tamnějšími výrobkům většinou prospívá.

Prvním zajímavým subjektem byla firma Konbier. Někdejší známý slovenský popový zpěvák Dušan Konárik před několika lety privatizoval hned tři místní provozovny. Bytča dnes vaří značkové pivo Popper, v žilinské pivnici Konbier bylo ještě nedávno možno ochutnat i její šestnáctistupňovou verzi. Provozovna v Martině, bývalý výrobce nepřilíš dobrého ležáku Martinský Zdroj (ikdyž na nádraží ve Vrútkách býval celkem požitelný) a někdejšího nejsilnějšího československého piva

Porter 20°, v současnosti produkuje mok s názvem Martiner.

Třetím objektem byl znovu otevřený zámecký pivovar ze 17. století v Ilavě, avšak o dalším fungování tohoto podniku již nejsem zcela přesvědčen.

Nedávno byl martinský pivovar zakoupen koncernem Heineken a zřejmě i u dalších někdejších Konárikových provozoven došlo ke změně vlastnických vztahů.

Kdysi oficiálně nejlepší slovenské pivo Zlatý Bažant z Hurbanova bývalo vyhledávanou značkou i na česko – moravském území. Slezská metropole Opava prodávala toto pivo již začátkem 80. let, mimo jiné i vzorně ošetřené v sídlištní restauraci Split. Dnes je lesklý opeřenec majetkem společnosti Heineken (Interbrew) a ve slovenských hospodách se vyskytuje v sousedství točeného kosmopolitního Amstelu. Díky jeho dumpingové ceně můžete na něj dnes narazit i u nás. Ponechal si některé své charakteristické chuťové prvky, ale obecně je již “o něčem jiném”. Příležitostně se vyskytuje i jeho tmavá jedenáctistupňová verze Čierny Bažant, která je však značně kofoloidní.

V dubnu 1997 mne příjemně překvapilo bratislavské pivo Stein (někdejší pověstný samoser Jubilejné), které trochu připomínalo rozvíjející se kvasinkovou kulturu. Značný krok směrem k vyšší kvalitě prokazuje pivo z Nitry – někdejší Nitranský Ležiak, již se začátkem 80. let dokonce vyskytoval v brněnské pivnici “U Tří knížat”. Z někdejší čpící břečky se po privatizaci (dnes pivovar Karšay) vylíhl pozoruhodný jinotajný Lager Corgoň, který neurazí ani náročného západního konzumenta. Topolčanský Topvar se v minulosti vyznačoval jistou dvojlomností, která bývala způsobena buďto jakousi nevyzpytatelnou zákeřností onoho piva matoucí chuťové pohárky, nebo – jednodušeji – nevyvážeností jednotlivých várek. Mok, jenž jednoho dne chutnal i z láhve o půl roku později na jazyku kysl a vyvolával husí kůži. Topvar funguje dodnes, dokonce svého času míval i minipivovarského bratříčka v blízkých Topolčiankách.

Bývalý prognostik a dnešní předseda české vlády onehdy podnikl oficiální návštěvu Slovenska. V Popradu ho občané uctili svým pivem, o kterém se premiér pohotově vyjádřil, že se maximálně hodí k čištění zubní protězy.

Popradský Tatran a Kamzík bývaly odjakživa skutečně utrejchy žalostné jakosti. Udivuje mne však netaktní a arogantní jednání čelního politika, který by si, z titulu své funkce, měl připomínat pravidla diplomacie a zejména znění praktického přísloví “darovanému pivu na kvalitu nehleď!” Pivo Gemer z Rimavské Soboty se prezentuje prázdnou až mazlavou hořkostí a jeho etiketa je pozoruhodnější než-li samotný produkt.

Nejstarší dochovaný slovenský pivovar Vyhne (1473) jenž po léta vařival ležák Sitňan byl privatizován a baňskoštiavnická společnost v něm nyní vyrábí pivo Steiger. Vřele doporučuji návštěvu malebného kraje v okolí Zvolena, Banské Štiavnice a zejména starobylé Kremnice. Sitňan se však spíše, než k přímé konzumaci, hodí k zapíjení chuťově svébytnější borovičky.

Někdejší košický pivovar známý svou značkou Cassovar ukončil nedávno definitivně svou činnost a probíhají jednání o zboření celého objektu za účelem vytvoření nových parcel pro velkopodnikatelské aktivity. Jelikož budovy pocházejí z konce 19. století, své slovo v této kauze budou snad mít i slovenští památkáři. Inu – pokrok se nedá zastavit.

Onehdy nejvyhlášenější federální patok Šariš z pivovaru poblíž vojenské věznice v Sabinově nyní patří, stejně jako česká Plzeň a Radegast, jihoafrickému koncernu SAB. Šarišské pivo se dnes jmenuje Smádný Mních (žízňivý mnich) a honosí se nákladnou reklamou a značkovými upomínkovými předměty a suvenýry, které se prodávají na mnoha místech výskytu tohoto výrobku. Ani pestrobarevné profesionální logo a všechen okolní humbuk však nepřidává, kdysi proklínanému pivu, na kvalitě. Světlý ležák je stále chuťově prázdný a protivně mazlavý, pivo černé je, díky své relativně nižší sladkosti, spíše vhodnější k občasnému ochutnání.

Návštěvníci “slovenského moře” – Zemplínské Šíravy si zajisté dodnes pamatují na pověstné produkty vyhlášené provozovny v Michalovcích. Jestliže Šariš je v majetku Jihoafrické republiky, Michalovecký pivovar by mělo koupit Kongo nebo Sierra Leone. V 80. letech se několik druhů tamnějších lahváčů objevilo dokonce v Ostravě. Zemplín, Šíravar a Fruktovar byly skutečně vzorky z reversní strany pivního světa a neohrožený degustátor po svém riskantním průzkumném činu spěchal spláchnout vlekle ulpívající pachut' na patře větším množstvím tenkrát trestuhodného Ostravaru.

Vedle těchto staronových podniků, které přes léty nastřádané problémy a překážky spějí v průměru k ideálu chutnějšího piva, se na Slovensku, navzdory jeho tradiční inklinaci k východní kultuře, počalo dařit i pivním továrničkám s malým výstavem, které se souhrnně v českém i slovenském jazyce nazývají minipivovary.;

První svou návštěvu takového zařízení jsem uskutečnil v roce 1997 v čele tříčlenné elitní delegace Chmelové Šišky, s níž jsem podnikl inspekční cestu do klášterního minipivovaru v obci Svätý Júr.

Tato vesnice poblíž Bratislavy je pověstná především tím, že v ní byl před pár lety unesen Mečiarovými podomky syn úřadujícího slovenského prezidenta Kováče. O žádném minipivovaru se však tisk tenkrát nezmiňoval.

Svaťojúrská dvanáctka, která se jmenovala podle tamnějšího starého mnišského řádu Codecon byla chutná, ovšem mnohem silnější dojem na nás učinilo velmi přátelské přivítání tamnějšího představenstva a zejména posezení v klášterní restauraci s autentickými dekoracemi ze 17. a 18. století, kde šmakoval nejen domácí ležák, ale i nabídnutá, téměř šedesátiprocentní “pivovice”.

Jiný minipivovar – Matuš Čák v Trenčíně se již takovými esteticky dokonalými prostory chlubit nemohl. Byl umístěn v odporné umakartové restauraci na ještě odpornějším příměstském sídlišti. Jedenáctistupňové pivo “Matuš Čák” však odpovídalo našemu vkusu. Zařízení pivovaru pocházelo ze sousedního Maďarska a jeho pořizovací cena byla výrazně nižší než cena podobných výrobků českých firem ZVÚ Hradec Králové a Pacovské Strojírny. Bohužel, trenčínský minipivovar byl po pár letech fungování zrušen.

Podobně krátkou životnost měly i příbuzné podniky v Komárně a Banské Bystrici.

Při výstupu z nádraží v Levicích (kupodivu toto město nebylo po pádu bolševika přejmenováno na “Pravice”) jsme se ocitli s britským pivním kolegou Markem ve stoprocentních rozpacích. V dohlednu nebyla ani jedna hospoda, natož minipivovar, o jehož domnělé existenci jsem se náhodně doslechl. Neporadili nám ani ignoranční domorodci, tak nezbyvalo než postupovat standartní metodou a na poště se pomocí telefonního seznamu a stejnojmenného přístroje doptat přímo “u zdroje”.

Na průčelí staré budovy bylo sice starodávným písmem namalováno “Levické Pivo”, ovšem uvnitř dotyčného hostince jsme jakékoliv informace o interním výrobku, nebo alespoň skromnou reklamu, hledali marně. Naštěstí nám výčepní prozradil, že skutečně vlastní pivo čepují, tak jsme měli příležitost ochutnat velice “klouzavou” solidně prokvašenou desítku. Druhým pivem jsem sice trochu barevně experimentoval s “čiernym” Corgonem, ale vzápětí jsem se vrátil zpět ke vzácnému nápoji, který bylo tenkrát možno sehnat pouze v prostorách restaurace.

Trnava má pivovary dva. Ten podstatně větší vyrábí nedobré pivo Trnavar, druhým je minipivovar Barbakan situovaný přímo v centru vařící světlou a černou 12°. Gotické sklepy pivnice (pivnice znamená slovensky “sklep” a pivnice v českém slova smyslu se nazývá “piváreň”) působí velice historicky, stejně jako celé krásné a překvapivě čisté město Trnava, kde jsou vybrané bufety otevřeny už v pět hodin ráno a stýkají se tam pivaři, kteří za ranního kuropění zahajují svůj dlouhý pivní den se svými kolegy, kteří ten předchozí ještě neukončili. Tento podivuhodný fenomén má snad něco společného s Einsteinovou teorií relativity času.

To byl ale blbý fór, pomyslel jsem si na začátku nekonečně dlouhé aleje u železniční stanice Šurany, tady by vařil pivo jen excentrický maniak. Pomalu se stmívalo a já měl v neznámém kraji

pocit, že všichni místní obyvatelé opevňují v posvátné hrůze své příbytky, v dálce startuje své silné stroje obávaný motorkářský gang a z hrobů obecního hřbitova počínají vylézat první nahnílí umrlci. Žádné pivo však není horké tak, jak se uvaří. Asi po 15 minutách ostré chůze jsem vedle obitého hostince s teplým Corgoněm 10° skutečně našel pěknou restauraci, v jejímž interiéru podávali vlastní pivo Amadeus. Inzerovaná stupňovitost mramorově polosladkého ležáku byla 11,5°, což byla zřejmě jasná ukázka legálních prostředků boje se slovenským daňovým systémem.

Po bitvě je každý generál a na Slovensku byl po válce každý partizán. Objektivní pivař po návštěvě oné překrásné země však musí přiznat, že pivní Dunaj, Váh či Hron protékající každý den slovenskými výčepy má již daleko do bývalé kategorie odpadních vod a začíná význačně nabírat na kvalitě.